

جهان دیگری ممکن است

تاریخ مبارزات اقلیت های جنسی و جنسیتی در

پاکستان

انتشارات شش رنگ (شبکه لژیون ها و ترنسجندرهای ایرانی)

شماره ۵

« جهان دیگری ممکن است »

تاریخ مبارزات اقلیت‌های جنسی و جنسیتی در پاکستان

انتشارات: شش رنگ (شبکه لزبین‌ها و ترنس‌جندرهای ایرانی)

فهرست:

مقدمه	۴
تاریخ جنبش اقلیت‌های جنسی و جنسیتی در پاکستان	۶
استعمار، اسلام و جرم‌انگاری روابط همجنس‌خواهانه	۹
تضادهای جامعه‌ی پاکستان در حوزه اقلیت‌های جنسی و جنسیتی	۱۲
شکاف میان ترنس‌چندرها (تی) و باقی جامعه اقلیت‌های جنسی (ال. جی. بی.)	۱۵
موضوع «جنس سوم» در پاکستان	۱۷
جنبش هیجراها، افراد ترنس و موفقیت‌ها	۲۰
تحولات قانونی پاکستان بین سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۴	۲۷
جمع بندی	۳۶
برخی منابع مورد استفاده	۳۷

میلیون‌ها نفر از اعضای جامعه ال جی بی تی + (همجنس‌گرایان، دوجنس‌گرایان، افراد ترنس و بیناجنسی) در سراسر جهان، وقتی به تفاوت خود در گرایش جنسی و هویت جنسیتی با کلیشه‌های حاکم در دنیای اطرافشان پی می‌برند، گمان می‌کنند تنها آن‌ها هستند که «تفاوت» اند و گاه، تا آخر عمر از حس تنهایی و انزوا، رنج می‌برند. خیلی از آن‌ها فکر می‌کنند رنجی که می‌برند منحصر به فرد و طاقت‌فرساست و قادر نیستند که شرایط خود را در این تنهایی، تغییر دهند. اما برخی از آن‌ها که به جست‌وجوی همتایان خود همت می‌کنند درخواهند یافت که او در این دنیای مشکلات تنها نیست و خیلی‌های دیگر در اطرافیان و جامعه اش، حس‌ها، مسائل و رنج‌ها و شادی‌های مشابه را تجربه کرده و می‌کنند. به مدد شناخت دیگران و صحبت با آن‌ها درباره دردهای مشترک، راه‌های تغییر وضعیت و بیرون آمدن از مشکلات شناسایی و هموار می‌شود.

مجموعه "جهانی دیگر ممکن است" با این هدف گردآوری، ترجمه و منتشر شده است تا به اعضای جامعه ال جی بی تی + ایرانی بگوید که تنها آن‌ها نیستند که از جرم بودن نحوه زیست خود و خشونت‌های قانونی و اجتماعی رنج می‌برند و بسیاری از آن‌ها، در شرایطی بسیار سخت، در گذشته یا در حال حاضر، برای به دست آوردن حقوق اولیه و کرامت انسانی، مبارزه کرده و می‌کنند. در این مجموعه، تجربه جنبش‌های ال جی بی تی + را در کشورهایی چون هند، آلمان، ترکیه، نپال و پاکستان

برای تغییر قوانین و سیاست‌ها گردهم آورده‌ایم. به امید اینکه جامعه ال‌جی‌بی‌تی ایرانی با شناخت دقیق‌تر از تاریخ جوامع دیگر و تعمق در چالش‌ها و دستاوردهایشان، شیوه‌های نوین و موثری برای پیشبرد خواسته‌ها و تحقق مطالباتش پیدا کند. این نسخه در سال ۲۰۲۴ به روزرسانی شده و به تغییرات و فراز و نشیب‌هایی که جامعه اقلیت‌های جنسی و جنسیتی در این کشورها و در طی سال‌های اخیر با آن مواجه شده‌اند، می‌پردازد. در پنجمین قسمت از این مجموعه، به تحولات و تغییراتی که در کشور پاکستان اتفاق افتاده پرداخته شده است و این فرازها مورد بررسی قرار گرفته است.

این مختصر، تاریخ تحولات و تغییراتی است که به همت و کوشش کنشگران و نهادهای مدافع حقوق اقلیت‌های جنسی و جنسیتی در پاکستان رخ داده است. سری اول این مجموعه در مورد تاریخ هند، سری دوم آن در مورد تاریخ آلمان، سری سوم این مجموعه در مورد ترکیه و سری چهارم آن در مورد نپال است که در شبکه‌های اجتماعی و وب‌سایت شش‌رنگ قابل دسترس است.

تاریخ جنبش اقلیت‌های جنسی و جنسیتی در پاکستان

اقلیت‌های جنسی و جنسیتی در پاکستان همواره تحت فشار تابوهای اجتماعی و تبعیض زندگی می‌کنند که به شکلی بی‌واسطه به وضعیت حقوقی آن‌ها در پاکستان پیوند می‌خورد. حتی در شهرها و اجتماعات بزرگ‌تر جامعه اقلیت‌های جنسی و جنسیتی مجبور به محدود کردن زندگی و روابط غیردگرجنسگرایانه خود در پستوهاست. گرایش، هویت و بیان جنسیتی غیردگرجنسگرایانه و خارج از دوگانه جنسیتی می‌تواند در پاکستان پیگردهای قضایی داشته باشد. این نوع پیگردهایی که به واسطه قانونی شدن صورت موجه به خود می‌گیرند نوعی از شیوه و نگاه به زندگی را در معنای عام‌تر آن جرم‌انگاری می‌کنند. حقوق جزایی پاکستان برای زندگی همجنسگرایانه مجازات‌هایی را در نظر گرفته است و روابط بین دو همجنس با مجازات‌های سنگین همراه است. این مجازات‌ها حتی در بعضی اوقات در موارد مشابه هم به صورت گوناگون اعمال می‌شوند. این قانون جزایی در سال ۱۸۶۰ میلادی در بستر استعماری که پاکستان در آن بخشی از «هند» بوده است، تنظیم شده است و بدین ترتیب جرم‌انگاری اقلیت‌های جنسی و جنسیتی همجنسگرایان به تاریخ استعمار بریتانیا در هند پیوندی بی‌واسطه خورده است. این قانون استعماری تحت لوای تعبیری چون «سودومی»^۱ رفتار جنسی همجنس‌خواهانه را مجرمانه تلقی می‌کند. سودومی ریشه در خوانشی از مسیحیت دارد که بر طبق آن هر

^۱ Sodomie

نوع رفتار و رابطه جنسی که بالقوگی «فرزندآوری» را نداشته باشد، ناهنجار و گناه‌آلود تعبیر می‌شود. امروزه تعابیر مختلف از اسلام و بافت سنتی بخش‌های بزرگی از جامعه پاکستان نیز این فضا را فراهم می‌کنند که اقلیت‌های جنسی و جنسیتی تحت فشار بیشتری قرار بگیرند.

هرچند در حال حاضر دولت پاکستان، قوانین نسبی حمایتی را برای افراد ترنس تصویب کرده است اما همچنان رابطه رضایتمندانه بین دو همجنس بزرگسال براساس قوانین شریعت با مجازات جریمه، حبس و شکنجه همراه است و گروه‌های مذهبی و رهبران آنها به ویژه، در مورد رابطه دو همجنس آشکارا مخالفت می‌کنند. طبق گزارش ایلگا آسیا در سال ۲۰۲۱، "جامعه مذهبی در پاکستان به هیچ وجه از افراد ال‌جی‌بی‌تی حمایت نمی‌کند."^۲

با این حال پاکستان در سال‌های اخیر تحولات ویژه‌ای را در به رسمیت شناختن هویت ترنس با عنوان «جنس سوم» پشت سر گذاشته است به طوری که مشاهده پذیری نسبی اجتماعی نسبت به افراد ترنس ایجاد شده است با وجود تمام فشارها از جانب مسلمانان متعصب، تحولات حقوقی نسبتاً مثبتی در زمینه حمایت از افراد ترنس رخ داده است.

²[https://static1.squarespace.com/static/5a84777f64b05fa9644483fe/t/60dd681a1fa553242243d217/1625122864378/Pakistan_Country_Report_ILGAAsia_2021.pdf]

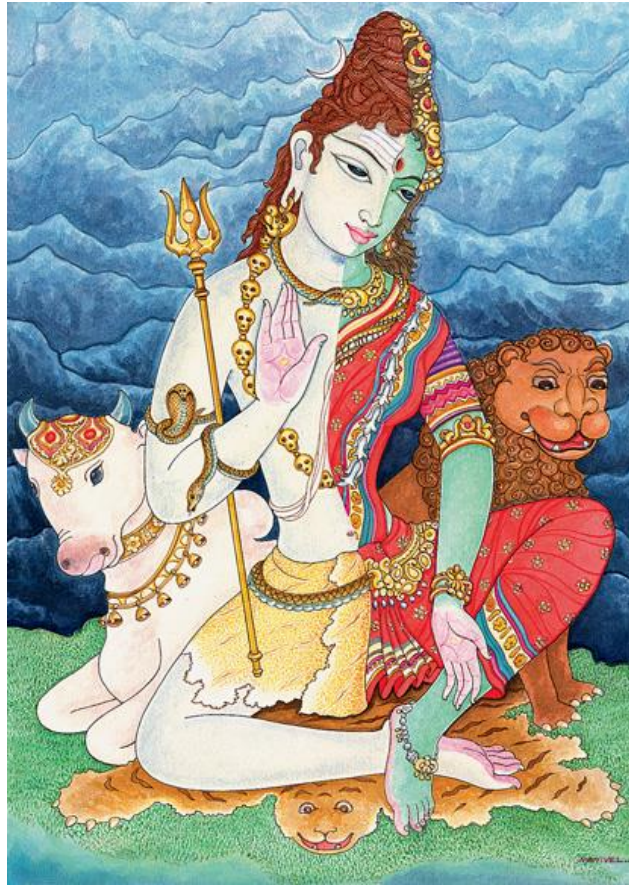
«هیجرا»^۳ تعبیریست که در آسیای جنوبی «هند و پاکستان» به بخش عظیمی از افراد ترنسجندر، اینترسکس و کسانی که بیان یا هویت جنسی‌شان در دوگانه‌های «زن و مرد» جای نمی‌گیرد، اطلاق می‌شود. هیجراها جمعیتی قریب به نیم میلیون نفر را در پاکستان تشکیل می‌دهند. در تحولاتی که عمدتاً در بیش از یک دهه گذشته در رابطه با اقلیت‌های جنسی و جنسیتی قابل مشاهده است، هیجراها تحت عنوان «جنس سوم» به رسمیت شناخته شده‌اند.^۴ وضعیت پاکستان از این منظر وضعیتی متناقض و آشفته را در حوزه اقلیت‌های جنسی و جنسیتی بازنمایی می‌کند. کشوری که هم اکنون در رده معدود کشورهایی در دنیا است که در آن حتی کارت شناسایی با ذکر جنس سوم صادر می‌شود، همان کشوریست که هنوز همجنسگرایان و بخش عظیمی از جامعه اقلیت‌های جنسی و جنسیتی در آن جرم‌انگاری شده‌اند و بدین ترتیب تحت فشارهای ساختاری و اجتماعی ویژه‌ای قرار دارند.

³ Hijra

⁴ <https://www.faz.net/aktuell/gesellschaft/pakistan-das-dritte-geschlecht-erhebt-die-stimme-14903024.html>

استعمار، اسلام و جرم‌انگاری روابط همجنس خواهانه

تصویری از خدای هندی «شیوا» در قامت یک «جنس سوم»

پاراگراف ۳۷۷ قانون جزایی پاکستان از زمان استعمار از سال ۱۸۶۰ میلادی در پاکستان وضع شده است. بر طبق این قانون آن چیزی که تحت عنوان «رابطه جنسی غیر طبیعی» تعبیر می‌شود، از جمله رابطه با همجنس، می‌تواند با حبس‌های ابد یا در معمول‌ترین حالت با مجازات دو تا ده سال حبس مواجه شود. بر اساس تحقیقات مختلف و بررسی نهادهایی چون سازمان جهانی لزبین‌ها، گی‌ها، دو جنس‌گرایان و افراد ترنس و بینا جنسی، «ایلگا»^۵ اعمال قوانین جزایی در مورد اقلیت‌های جنسی

^۵ ILGA

و جنسیتی در پاکستان می‌تواند بر اساس مبنای اسلامی هم صورت بپذیرد که در این صورت مجازات‌هایی مثل ۱۰۰ ضربه شلاق تا سنگسار را در پی دارد. بر طبق گزارشی که در سال ۲۰۰۷ منتشر شده است، بر اساس پاراگراف ۳۷۷ این بیشتر مردان همجنسگرا هستند که مورد تعقیب قضایی قرار می‌گیرند، حال اینکه بر طبق قوانینی که به اسلام ارجاع می‌دهند زنان لزبین نیز می‌توانند مورد این گونه تعقیب و مجازات قرار بگیرند.^۶

«سارا سوهیل»^۷ فعال مستقل و کوئیر فمینیست پاکستانی در زمینه مساله تنوع هویت‌های جنسیتی و مساله اقلیت‌های جنسی در بستر استعمار به شش‌رنگ می‌گوید: «پیش از هر چیز هیجراها که جامعه‌ی تاریخمند زن‌های ترنس هستند، هزاران سال است که در این شبه قاره حضور دارند. بدین ترتیب این هویت یک هویت تاریخمند است. استعمار بریتانیایی پس از حضورش در این منطقه این شکل از تنوع جنسیتی را برای نگرش سلطنتی خود تهدیدآمیز یافت و به این ترتیب آن‌ها را تحت لوای قوانین قبيله‌ای جرم‌انگاری کرد. در مورد همجنسگرایان و دوجنسگرایان اما از لحاظ فرهنگی همیشه محدودیت‌هایی وجود داشته است. آن‌ها همیشه وجود داشته‌اند و اما با انکار و فرهنگ «چیزی می‌پرس و چیزی مگو» مواجه بوده‌اند.»

^۶ <https://www.ecoi.net/en/document/1071070.html>

^۷ Sarah Suhail

در مقاله‌ای که در فوریه ی سال ۲۰۱۳ در نشریه ی «ویوو پوینت (نقطه نظر)»^۸ منتشر شده‌است، به یک فعال حقوق بشر به نام «واسیم آلتاف»^۹ ارجاع داده شده‌است که نظریه‌های حقوقی گوناگون در اسلام و مساله همجنس‌گرایی را به شکل‌های مختلفی مورد بررسی قرار می‌دهد. با ارجاع به این مقاله و به عنوان مثال در عین حال که «مدرسه ی حنفی»^{۱۰} روابط همجنس خواهانه را «زنا» تعبیر نمی‌کند، «مدرسه ی شافیتی»^{۱۱} «رابطه همجنس خواهانه را زنا ارزیابی می‌کند. اما حتی همین ارزیابی به عنوان زنا نیز تمام ماجرا نیست. زیرا مدارس حقوقی‌ای وجود دارند که جزای زنا را در مورد افراد مزدوج یا غیر مزدوج متفاوت می‌دانند. به عنوان مثال «مدرسه ی مالکی»^{۱۲} مجازات زنا در مورد افراد مزدوج را سنگسار و در مورد افراد غیر مزدوج را شلاق می‌داند. در صورتی که مدارس حقوقی دیگری وجود دارند که مجازات هر دو مورد را سنگسار می‌دانند.^{۱۳}

تبعیض‌ها و تحقیر اقلیت‌های جنسی و «داغِ ننگی»^{۱۴} که به واسطه آن به جامعه اقلیت‌های جنسی و جنسیتی تحمیل می‌شود در پاکستان معمولاً بر مبنای اعتقادات مذهبی صورت می‌گیرند و شرایط برای ایجاد رابطه‌های انسانی را برای این جامعه بسیار دشوار می‌کنند. از طرفی اما تحولاتی که در رابطه با مساله جنس سوم در پاکستان رخ داده‌است و وضع قوانینی که در این زمینه پیشروتر هستند از فضایی

⁸ Viewpoint

⁹ Waseem Altaf

¹⁰ Hanafi School

¹¹ Schafiiitische Rechtsschule

¹² Maliki School

¹³ <https://www.ecoi.net/en/document/1071070.html>

¹⁴ Stigma

خبر می‌دهد که دچار دوگانگی‌هایست که امکان را برای تفاسیر دیگری از موضوعات جنسی و جنسیتی نیز باز می‌گذارند.

تضادهای جامعه‌ی پاکستان در حوزه اقلیت‌های جنسی و

جنسیتی

© Transindia Documentary | Meera Production

عکسی منتشر شده در «گاردین» از هیجراه‌های پاکستانی

در مقاله منتشر شده در روزنامه‌ی «گاردین»^{۱۵} به این وضعیت به شکل دقیق‌تری اشاره شده‌است. در این مقاله اشاره می‌شود که در جریان مصاحبه مطبوعاتی حول دیدار «پرویز مشرف»^{۱۶} با «جرج بوش» در سال ۲۰۰۶ حول مساله توانمندی

¹⁵ Guardian

¹⁶ Musharraf Pervez

اقلیت‌ها بحث می‌شود. به استناد مقاله، بعید است منظور مشرف از اقلیت‌ها در آن مصاحبه مطبوعاتی همجنسگرایان نیز بوده باشند، اما بخشی از همجنسگرایان اعتقاد دارند که نوعی از «پذیرش» در فضای کلی پاکستان در حال رشد است که گویی به شکلی عامدانه سعی می‌کند حساسیت منفی روی مساله همجنسگرایی را از طریق چشم پوشی و بی توجهی کاهش بدهد و مساله را برای همجنسگرایان پیچیده‌تر از این نکند.

در این مقاله هم چنین به این مساله اشاره می‌شود که مجموعه‌های متشکل از «هیجرا»ها که ریشه‌های اتنیکی آن‌ها تا به مغول‌ها می‌رسد، در همه شهرهای بزرگ پاکستان حضور دارند و با وجود اینکه پیش‌فرض‌های بسیار عجیب و غریبی در مورد همجنسگرایی وجود دارد اما با آن همیشه به صورت فعالانه مقابله نمی‌شود. به گفته یک مرد همجنسگرای پاکستانی در این مقاله، نوعی از تعامل فرهنگی در پاکستان وجود دارد که تا حدی امکان زندگی کردن به دیگران را می‌دهد. مجموعه این اطلاعات کنار هم وضعیت بغرنجی در مورد اقلیت‌های جنسی و جنسیتی پاکستان را تصویر می‌کنند. باید در نظر گرفت که در همین وضعیت متناقض در سال‌های اخیر بوده است که شرکت زنان در مسابقات ماراتن توسط مقامات «پنجابی»^{۱۷} ممنوع اعلام شد و همین‌طور رابطه جنسی خارج از ازدواج زنان و مردان می‌توانست با خطر اعدام مواجه شود.

¹⁷ Punjabi

با این حال مسائل فرهنگی می‌توانند خلاهایی را به صورت «امکان» در چین فضای متناقضی ایجاد کنند: «مردان همجنسگرا می‌توانند روابط خود را مخفی نگاه دارند، زیرا جامعه از لحاظ فرهنگی تا حدی نزدیکی مردان به یکدیگر را «عادی» می‌داند. حتی اینکه مردان دستان همدیگر را در خیابان‌ها و فضاهای عمومی بگیرند، غیرعادی تلقی نمی‌شود. با این وجود همجنسگرایی نیز مثل هر چیز دیگری که ربطی به «رابطه جنسی» دارد، بسیار محرمانه تلقی می‌شود و تابوسازی شده است.»^{۱۸}

در بسیاری از مناطق آسیای جنوبی از جمله پاکستان جامعه‌ی متعلق به جنسیت سوم - به معنایی که در بخش مقدماتی مقاله به آن اشاره شد - «هیجرا»ها وجود دارند. در زبان انگلیسی این مفاهیم به «ترنسجندر»، «اینترسکس» و یا «جنس سوم» ترجمه می‌شوند. اما این‌ها هیچ‌کدام شاید ترجمه دقیقی از هیجرا نباشد، زیرا زمینه فرهنگی و تاریخی جنس سوم و هیجراها به صورت تاریخمند در زبان و فرهنگ انگلیسی وجود نداشته است. از آنجایی که مفاهیمی که در زبان یک منطقه وجود دارند ریشه در فرهنگ و تاریخ و مناسبات اجتماعی آن جامعه دارند؛ می‌توان این‌طور برداشت کرد که زمینه‌های اجتماعی و فرهنگی «پذیرفتن» هویت جنسیتی «جنس سوم» در جامعه پاکستان وجود داشته است. اما باید در نظر داشت که همچون غالب فرهنگ‌ها و جوامع، ترنسجندرها و افراد «جنس سوم» در فرهنگ اجتماعی غالب وسیله تحقیر و آزار نیز بوده‌اند. این موقعیت بینابینی و پیچیده

¹⁸ <https://www.theguardian.com/world/2006/mar/14/pakistan.gayrights>

شاید بتواند تمرکز بسیاری از فعالین و سازمان‌های حقوق اقلیت‌های جنسی و جنسیتی روی مساله جنس سوم و جرم زدایی از آن را توضیح دهد.^{۱۹}

● شکاف میان ترنسجندرها (تی) و باقی جامعه اقلیت‌های جنسی (ال. جی. بی.)

صحنه‌ای از فیلم «پوشیده» ساخته فیاض فیاظ در مورد

وضعیت اقلیت‌های جنسی و جنسیتی در پاکستان

¹⁹ <https://read.dukeupress.edu/tsq/article-abstract/3/1-2/158/91715/Khwaja-Sira-Activism-The-Politics-of-Gender?redirectedFrom=fulltext>

به نظر می‌رسد یکی از بحران‌های جنبش اقلیت‌های جنسی و جنسیتی در پاکستان بحران علنی بودن و مساله بازنمایی است. در نگاهی کلی اینطور به نظر می‌رسد که جامعه اقلیت‌های جنسی و جنسیتی در پاکستان، به وسیله قوانین ناعادلانه و همینطور تبعیض‌های اجتماعی نهادینه شده، به طور کلی از فضای عمومی و اجتماعی حذف می‌شود و به حاشیه‌ها رانده می‌شود.

فایزان فیاض^{۲۰}، کارگردان فیلم مستند پوشیده^{۲۱} – زندگی پنهان جامعه ال‌جی‌بی‌تی در پاکستان که در مستند خود در سال ۲۰۱۵ به همین جنبه از وضعیت جامعه اقلیت‌های جنسی و جنسیتی در پاکستان پرداخته است در مصاحبه‌ای در این مورد می‌گوید: «وضعیت زندگی پنهانی یک جنبه مهم از فرهنگ پاکستان را هم شامل می‌شود. به این صورت است که درست در همان زمانی که بسیاری از اعضای جامعه ال‌جی‌بی‌تی اطراف ما وجود دارند، این نوع زندگی به ندرت به رسمیت شناخته می‌شود، چه رسد به قوانین حمایتی و احترام به این جامعه.»^{۲۲}

اما همین سیاست انکار و پنهان‌سازی اقلیت‌های جنسی و جنسیتی و سیاست حذف آن‌ها از صحنه‌های اجتماعی همیشه به صورت یکسان اعمال نمی‌شود. این بحران در مورد ترنس‌جندرها و بقیه اعضای جامعه اقلیت‌های جنسی از جمله «ال‌جی‌بی» به اشکال متفاوتی در پاکستان بروز پیدا می‌کند و این خود به یک بحران

²⁰ Faizan Fiaz

²¹ Hidden

²² <https://outrightinternational.org/blog/inside-lives-pakistan-lgbt-interview-filmmaker>

درونی در میان جامعه اقلیت‌های جنسی و جنسیتی و فضای جنبشی آن نیز تبدیل شده‌است.

سارا سوهیل در این مورد به شش‌رنگ می‌گوید: «در بستر فعلی پاکستان، تفاوت عمده‌ای میان هویت ترنس و هیجرا با هویت‌های همجنس‌خواه وجود دارد. ترنس‌جندرها با استفاده از قانون، به عنوان یک ابزار، فاصله‌ی خود را با همجنس‌گرایان حفظ می‌کنند. آن‌ها توانسته‌اند هویت تاریخی خود را در همین قوانین اسلامی پاکستان نیز رسمیت ببخشند. در صورتی که مساله همجنس‌گرایی هنوز یک مساله پنهان است. بدین ترتیب افراد ترنس‌جندر و هیجراها چهره‌های عمومی و اجتماعی دارند در صورتی که همجنس‌گرایان هیچ‌گاه چهره عمومی و اجتماعی نداشته‌اند. این مساله خود را به صورت یک شکاف واقعی در میان جامعه‌ی اقلیت‌های جنسی و جنسیتی نیز بروز می‌دهد.»

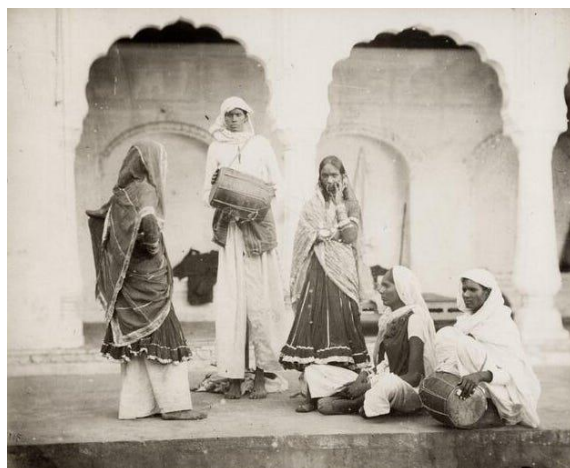
● موضوع «جنس سوم» در پاکستان

مساله افراد ترنس‌جندر در جامعه‌ی پاکستان با توجه به پیشینه تاریخی استعماری، مشاهده‌پذیری نسبی اجتماعی و قوانین اسلام از پیچیدگی‌های خاصی برخوردار است که در حین دشواری امکان عمل و فضای جنبشی بیشتری را برای فعالان این حوزه در مقایسه با دیگر اعضای جامعه اقلیت‌های جنسی باز گذاشته‌است.

سارا سوهیل در این رابطه می‌گوید: «هیجراها به خاطر تاریخمندی هویت‌شان دارای چهره علنی و حضور اجتماعی هستند. اما با این وجود و علی‌رغم اینکه هویت جنسیتی چیزی نیست که شما بتوانید آن را (کاملاً) پنهان کنید، هیجراها و ترنس‌چندرها با خشونت‌هایی عمیقاً ساختاری، اجتماعی و خانوادگی مواجه هستند. بسیاری از کودکان ترنس و یا اینترسکس از طرف خانواده‌های خود طرد می‌شوند. اما آن‌ها در برابر این خشونت‌ها و طرد شدن‌های اجتماعی برای خود اجتماعات کوچک خود را ساختند و حتی زبان مشترک پنهانی خلق کردند که توانسته است، میزانی از امنیت و هویت اجتماعی را به هیجراها اعطا کند.» سارا تأکید می‌کند: «پیش از دوران استعمار پذیرش هیجراها و افراد ترنس در جامعه به مراتب بیشتر بود. این مساله پس از استعمار تغییر کرد. در پاکستان امروز شما با بسیاری از گروه‌های ترنس و هیجرا مواجه هستید که از نظر سیاسی، اقتصادی و اجتماعی به حاشیه رانده شده‌اند.»

به بیان دیگر هر دو واقعیت در مورد ترنسجندرها در پاکستان وجود داشته است. از طرفی هویت جنسیتی مستقل هیجراها تاریخمند بوده است و از طرف دیگر خشونت و طرد اجتماعی در برابر این هویت نیز نهادینه شده است. حذف و اقلیت‌سازی اجتماعی به همراه تبعیض‌های ساختاری مساله امرار معاش این جامعه را به حدی با مشکل مواجه می‌کند که یکی از پیچیده‌ترین مسائل در مورد هیجراها مساله امرار معاش است. «جنس سوم» در پاکستان با توجه به این وضعیت معمولاً از راه «تکدی‌گری» و «کارگری جنسی» امرار معاش می‌کرده است. این مساله باعث شده است که آن‌ها انواع تحقیرها و تبعیض‌های چندلایه را تجربه کنند و همین‌طور وضع سلامت آن‌ها تحت خطر مداوم باشد.

○ جنبش هیجراها، افراد ترنس و موفقیت‌ها

مجموعه نشانه‌ها و اتفاقات اجتماعی و سیاسی حول مساله افراد ترنس و هیجراها از جمله تاریخ‌مندی هویت ترنس، جامعه‌های کوچک سازماندهی شده توسط خود افراد ترنس برای ایجاد همبستگی بیشتر، تغییر قوانین در جهت به رسمیت شناخته شدن هویت ترنس و جنس سوم و حتی کاندیدا شدن اعضای این جامعه برای حضور در مجلس پاکستان، این تصویر را هر چه بیشتر تقویت می‌کند که فعالین ترنس که طی دهه‌های گذشته، برای نجات خود در حاشیه‌ها، جمع‌های کوچک خود را ساخته

بودند، توانستند در دهه اخیر فعالیتهای سازماندهی شدهتری را در این زمینه رقم بزنند.

سارا سوهیل در این رابطه می‌گوید: «تغییرات قانونی از دل ائتلاف میان گروه‌های حقوق بشری، فمینیست‌ها و مهم‌تر از همه فعالین ترنس بیرون آمد. فعالین ترنس هسته مرکزی این ائتلاف را تشکیل دادند و فضا را به سمت چنین تغییراتی سوق دادند. آن‌ها در خیابان‌ها، اداره‌های پلیس و بسیاری از مکان‌های دیگر فعالیت کردند. همینطور از طریق فشار سازمان‌های بین‌المللی چون «برنامه پیشرفت و توسعه ملل متحد»^{۲۳} به دولت پاکستان فشار آوردند و از طریق ائتلاف نهایی با فمینیست‌ها و سازمان‌ها و فعالین حقوق بشری توانستند تغییرات قانونی را رقم بزنند.»

²³ UNDP

رد جنبشی بودن فضا حول مساله‌ی جنس سوم را می‌توان در درخواستی که در سال ۲۰۰۹ به دادگاه عالی پاکستان ارائه شده بود پیدا کرد. در این سال قاضی دادگاه عالی پاکستان افراد ترنس و هیجراها با هویت «جنس سوم» را به مثابه شهروندانی با حقوق و مسولیت‌های برابر اجتماعی به رسمیت می‌شناسد.^{۲۴} «مانی ای.کیو»^{۲۵} عضو سازمان «ایلگا»^{۲۶} خود از فعالان حوزه اقلیت‌های جنسیتی در زمان این تحولات در پاکستان و موسس و مدیر اجرایی موسسه هوپ (تنها انتظارات مثبت داشته باشید)^{۲۷} بوده است و در این باره به شش رنگ می‌گوید: «درخواستی که در سال ۲۰۰۹ به دیوان عالی کشور ارائه شده است، دارای کمی و کاستی‌هایی بود. در سال ۲۰۱۶ در هند یک پیش‌نویس قانونی در «مجلس عوام هند»^{۲۸} تهیه و ارائه شد که این پیش‌نویس طرح به رسمیت شناختن افراد ترنس در سال ۲۰۱۷ در هند بود. پیش‌نویسی که توسط خود اعضای جامعه ترنس تهیه شده بود. کپی این طرح از طرف حکومت به کیمساریای عالی سازمان ملل متحد برای پناهندگان داده شد که آن‌ها این طرح را از نو صورت‌بندی کنند. ولی این وظیفه آن‌ها نبود، خصوصا که تمرکز آن‌ها بیشتر روی مساله «هیجراها» بود. یک گروه فمینیستی و فعالان که من نیز در میانشان بودم، پس از آن مشغول به تهیه پیش‌نویسی در این زمینه شدند که این پیش‌نویس با حضور هر چه بیشتر و رنگارنگ‌تر جامعه جنس سوم و اقلیت‌های

²⁴ <https://web.archive.org/web/20090718093830/http://www.dawn.com/wps/wcm/connect/dawn-content-library/dawn/news/pakistan/metropolitan/14-sc-orders-equal-benefits-for-transvestites-zj-02>

²⁵ Mani AQ

²⁶ ILGA

²⁷ HOPE - Expectations Positive Only Have

²⁸ Lok Sobha

جنسی و جنسیتی تکمیل شد و به شکل پیش‌نویس حمایتی از ترنس‌جندرها در پاکستان درآمد که ما در نهایت آن را ارائه کردیم.»

همانطور که در گفتگو با مانی نیز قابل مشاهده است، تحولات در پاکستان در زمینه مساله جنس سوم به جنبش اقلیت‌های جنسی و جنسیتی در هند نیز پیوند خورده‌اند، چنانچه تاریخ استعمار و جرم‌انگاری اقلیت‌های جنسی و جنسیتی این دو کشور از طریق استعمار بریتانیا به هم پیوند خورده‌است.

سارا سوهیل در ادامه می‌گوید: «جنبش اقلیت‌های جنسی هند ما را واقعا امیدوار کرد. مردم به ملغی شدن پاراگراف استعماری ۳۷۷ توسط دیوان عالی هند به عنوان یک واقعه فوق‌العاده نگاه می‌کنند. جنبش در پاکستان قطعا از هند الهام گرفت. ما نگاه می‌کنیم به اینکه هند چگونه توانست این مساله را شروع کند. قطعا نگاه ما به جنبش ال‌جی‌بی‌تی در نه تنها هند، بلکه نپال، بوتان و سریلانکا و مناطق مختلف آسیای جنوبی است»

رای دادگاه عالی کشور، در سال ۲۰۱۱ به این شکل تصریح شد که هر پاکستانی که خود را فرای دوگانه جنسیتی زن و مرد تعریف می‌کند، می‌تواند با درخواست کارت شناسایی این هویت را رسمیت دهد. پس از این تحولات که با تلاش‌های فعالین ترنس‌جندر و حامیان فمینیست و حقوق بشری آنها صورت گرفت، جامعه ترنس‌جندرها، در پاکستان، توانست مشارکت و مشاهده‌پذیری بیشتری در عرصه‌های مختلف سیاسی و اجتماعی داشته باشد. به عنوان مثال در سال ۲۰۱۳

برای اولین بار «سنم فخر»^{۲۹} ۳۲ ساله که به عنوان هیجرا به رسمیت شناخته می‌شد، کاندیدای نمایندگی در مجلس شد. او با شهامت اعلام کرد «جامعه هیجرا چیزی فراتر از رقصنده و گدا است».^{۳۰}

یکی از مهمترین نشانه‌های این تغییرات همچنین مشاهده‌پذیری بیشتر جامعه ترنس و هیجراها در مراکز و جشنواره‌های هنر است. «کامی»^{۳۱} اکتیویست و ترنس‌جندری که در سال ۲۰۱۶ در سازمان‌دهی جشنواره «فیلم، دیالوگ و هنر پاکستان و دانمارک»^{۳۲} مشارکت فعال کرده‌است در همین رابطه در حاشیه این جشنواره هنری می‌گوید: «دیگر بس است، ما نیز انسان هستیم. ما حق و حقوق ویژه نمی‌خواهیم بلکه می‌خواهیم حقوق برابر ما به رسمیت شناخته شود». او در همان جشنواره بیان می‌کند: «ما در صدد ایجاد فضایی هستیم که در آن جامعه در معنای کلی‌اش با جامعه ترنس و جنس سوم در تعامل قرار بگیرد». کامی کسی بود که خود در سال ۲۰۱۴ از بنیان‌گذاران این جشنواره بود. این فستیوال با حمایت و ابتکار نهادهای دیگری توانست در شهرهای مختلفی برگزار شود. مثلا مرکز فرهنگی «تی.تو.اف»^{۳۳} در کراچی که توسط «سابین محمود»^{۳۴} پایه‌گذاری شده بود. سابین محمود در سال ۲۰۱۵ به ضرب گلوله کشته می‌شود و «ماروی ماهزار»^{۳۵} پس از آن

²⁹ Sanam Fakhir

³⁰ <https://www.pinknews.co.uk/2013/02/26/pakistan-first-trans-woman-in-general-election-says-the-community-is-more-than-dancers-and-beggars/>

³¹ kami

³² Film Art& Dialogue Festivals AKS

³³ T2F

³⁴ Sabeen Mahmud

³⁵ Marvi Mazhar

مدیریت این مرکز را به عهده می‌گیرد. ماهزار در جریان این فستیوال می‌گوید: «من فکر می‌کنم این اولین برنامه‌ای بود که در آن تماشاچیان ترنس (ترنسجندر) به همراهی تماشاچیان گوناگون دیگر به اتفاق هم جمع شدند تا با هم اوقات خوشی را بگذرانند».^{۳۶}

توضیح عکس: تظاهرات کنندگان در مارس ۲۰۱۸ علیه خشونت ترنس‌ستیزانه و در دفاع از قوانین حمایتی برای ترنس‌ها در لاهور به خیابان آمده‌اند.

در امتداد فعالیت‌های فعالین این حوزه که پیش از این مانی و سارا نیز به اختصار از آن گفته بودند و در فاصله قانونی شدن جنس سوم تا سال ۲۰۱۸ نیز حضور خیابانی هیجراها، افراد ترنس و حامیان‌شان را می‌توان در شهرهای مختلف پاکستان مشاهده کرد، در یکی از تظاهرات‌ها در شهر پیشاور در سال ۲۰۱۵ به روایت گزارشگر رادیو اروپای آزاد، تجمع‌کنندگان خواهان وضع قوانین حمایتی برای افراد ترنسجندر

³⁶ <https://de.qantara.de/inhalt/transgender-aktivismus-in-pakistan-das-dynamische-dritte-geschlecht>

هستند.^{۳۷} در تجمعی دیگر در سال ۲۰۱۷ در شهر بنو، با نوعی حضور خیابانی به ممنوعیت مکان اجرای رقص‌های خود که برای آن‌ها نقش درآمدزایی داشته است، اعتراض کردند.^{۳۸}

یکی دیگر از واقعه‌های تاریخی تاثیرگذار در رابطه با جنبش ترنس‌جندر تظاهرات صدها ترنس و هیجرا، در تابستان سال ۲۰۱۸ در شهر پیشاور، پس از قتل و مثله کردن جسد زن ترنسی به نام «نازو» در یک جشن عروسی بود. در این اعتراضات هیجراها و افراد ترنس‌جندر مطالبه قوانین حمایتی از خود را مطرح می‌کردند.

به این ترتیب و پس از به رسمیت شناختن هویت جنسیتی جنس سوم و همین‌طور دریافت حقوق شهروندی جامعه ترنس، مطالبه حقوق و قوانینی که نقش حمایتی در مورد این جامعه را بر عهده بگیرد، افزایش یافت. قانون حمایتی برای افراد جنس سوم، که قرار است حامی آن‌ها در موارد تبعیض‌های اجتماعی و ساختاری نهادینه شده در اجتماع باشد، سرانجام در تاریخ هشتم ماه مه ۲۰۱۸ توسط اتحادیه ملی پاکستان تصویب شد و بر این مبنای قدم بسیار بزرگی برای پیش‌گیری و وضع مناسباتی علیه تبعیض و خشونت در مورد جنس سوم برداشته شد.

طبق این قانون حمایتی باید از تبعیض و خشونت علیه افرادی با هویت جنس سوم در مدارس و مراکز کاری به صورت فعالی جلوگیری شود. همین‌طور بر طبق این قانون باید تغییرات مشخصی در وضع افرادی با این هویت در بحث وراثت صورت گیرد و

³⁷ <https://www.rferl.org/a/pakistan-protests-transgender-pkg/27417367.html>

³⁸ <https://www.rferl.org/a/pakistan-dance/28659344.html>

تمهیداتی چیده شود که مراکز خانه‌های پناه برای بخشی از این جامعه، که در فضای خانواده و اجتماع مورد خشونت قرار می‌گیرند، بنیان‌گذاری شوند. همینطور بر طبق این قانون در صورت زندانی شدن افرادی با این هویت باید مساله حفاظت و امنیت آن‌ها لحاظ شود.^{۳۹}

تحوالات قانونی پاکستان بین سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۴

تحوالات اقلیت‌های جنسی و جنسیتی پاکستان پس از تصویب قانون جنس سوم با تصویب قانون حمایت از افراد ترنس در سال ۲۰۱۸ گامی مثبت در جهت پیشرفت جامعه اقلیت‌های جنسی و جنسیتی در پاکستان برداشته شد.^{۴۰}

مفاد این قانون اظهار می‌کنند هر فرد می‌تواند خود را به عنوان مرد، زن، هر دو یا هیچ‌کدام انتخاب کند و حق اعلام هویت جنسیتی خود را در اسناد رسمی مانند کارت شناسایی ملی، گذرنامه، گواهینامه رانندگی و گواهی تحصیل دارد.^{۴۱}

این قانون حقوق ارث، تحصیل، استخدام، رأی، تصدی مناصب عمومی، بهداشت، اجتماعات، و دسترسی به اماکن و اموال عمومی را تضمین می‌کند. هرچند این قانون با مخالفت آشکار گروه‌های مخالف از جمله اسلام‌گرایان تندرو مواجه شد.

³⁹ https://www.queer.de/detail.php?article_id=31150

⁴⁰ [https://na.gov.pk/uploads/documents/1526547582_234.pdf Transgender Persons (Protection of Rights) Act]

⁴¹ [<https://6rang.org/10895/>]

در سال ۲۰۲۳ دادگاه فدرال شریعت پاکستان بخشی از آن را از منظر اصول اسلامی غیرقابل قبول دانست و باطل اعلام کرده است. بر اساس گزارشات ، رئیس کل قضات سید محمد انور و قاضی خادم حسین از دادگاه فدرال شرعی اسلام آباد حکم دادند که قسمت f از بخش ۲ و بخش های ۳ و ۷ قانون ترنسجندر ۲۰۱۸ با آموزه های اسلامی مغایرت دارد، در حالی که بخش ۲ (n) این قانون خلاف شریعت نیست. بر اساس حکم دادگاه شرعی، آموزه های اسلامی اجازه نمی دهد افراد به میل خود جنسیت خود را تغییر دهند. حکم دادگاه تصریح کرد که جنسیت فرد باید همانند جنسیتی که در زمان تولد برای او تعیین شده باقی بماند. همچنین، بخش ۷ به طور خاص غیرقانونی اعلام شد چرا که به افراد اجازه می داد تا برای دریافت ارث، جنسیت خود را تعیین کنند. دادگاه تأکید کرد که ارث باید به طور دقیق با جنسیت بیولوژیکی فرد تطابق داشته باشد. علاوه بر این، دادگاه اعلام کرد که غیر مشروع است که افراد، صرف نظر از جنسیت شان، خود را به عنوان خواجه سرا (میان جنسی یا بینا جنسی / اینترسکس) معرفی کنند اگر با جنسیت بیولوژیکی خود تفاوت داشته باشند. بر اساس این حکم، دادگاه به طور صریح بیان کرد که خواجه سراها نمی توانند جنسیت خود را تغییر دهند یا خود را به عنوان مرد یا زن معرفی کنند. همچنین دولت موظف شد تا امکانات پزشکی، آموزشی و مالی برای خواجه سراها فراهم کند و حقوق آنها را بر اساس قانون اساسی به رسمیت بشناسد. دادگاه فدرال شرعی تایید کرد که اسلام مفهوم خواجه سرا و قوانین مربوط به آن را به

رسمیت می‌شناسد و تصریح کرده که آنها شایسته همه حقوق اساسی مندرج در قانون اساسی هستند.^{۴۲}

با این حال، تمامی مفاد این قانون تا پایان مراحل تجدیدنظر به قوت خود باقی خواهد ماند. گروه‌های محلی حمایت از افراد ترنس اعلام کرده‌اند که درخواست تجدید نظر خواهند کرد.^{۴۳}

در اوایل سال ۲۰۱۹، کلمه ترنس‌جندر برای اولین بار توسط سازمان هوپ^{۴۴} مستقر در لاهور در زبان اردو ظاهر شد و به مُتَجَنِّس^{۴۵} ترجمه شد. قبل از این، هیچ اصطلاح یا ترجمه‌ای وجود نداشت که کل طیف افراد ترنس را در زبان اردو پوشش دهد.

در همین راستا در اکتبر سال ۲۰۲۲، برای محافظت بهتر از افراد ترنس در برابر تبعیض، آدم‌ربایی و قتل، دولت پاکستان خط تلفن دولتی علیه خشونت و ترنس‌ستیزی را راه اندازی کرد. افراد ترنس در بیست و چهار ساعت از شبانه روز می‌توانند آزار و اذیت را به آنجا گزارش کنند و پرونده‌های دریافتی در همان مدت توسط پلیس رسیدگی می‌شود. نیب علی، فعال ترنس پاکستانی در مراسمی برای راه اندازی خط تلفن گفت: «این برای حفاظت از ما، یک اتفاق تاریخی است».^{۴۶} چرا که در پاکستان علاوه بر آزار و اذیت، موارد قتل و آدم‌ربایی نیز به کرات رخ می‌دهد. بسیاری از این موارد هرگز به پلیس گزارش نمی‌شوند، تا حدی به این دلیل که افراد

⁴² <https://arynews.tv/transgender-act-2018-federal-shariat-court-pakistan/>

⁴³ [<https://76crimes.com/2024/01/02/2023-world-same-sex-marriage-and-lgbt-rights-progress-part-3-asia/>]

⁴⁴ HOPE (Have Only Positive Expectations)

⁴⁵ (mutajannis)

⁴⁶ https://www.queer.de/detail.php?article_id=43385

آسیب دیده می‌گویند از ارائه گزارش به پلیس به دلیل ترس از انتقام خشونتگر، می‌ترسند.

در ابتدای سال ۲۰۲۳، استان سند سهمیه یک درصدی را برای افراد ترنس در بخش دولتی معرفی کرد. سند اولین استان پاکستان بود که سهمیه‌ای برای افراد ترنس در دولت‌های محلی در نظر گرفت. سعید رانی، وزیر اطلاعات سند در ژانویه سال ۲۰۲۳ اعلام کرد که در آینده، یک درصد از کرسی‌های دولت‌های منطقه و محلی برای افراد ترنس محفوظ خواهد بود. رانی ادامه داد: «افراد ترنس باید احساس کنند که آنها بخشی از جامعه هستند.»^{۴۷}

⁴⁷ https://www.queer.de/detail.php?article_id=44421

آیا با قوانین تثبیت شده می‌توان پاکستان را در زمره کشورهای امن برای اقلیت‌های

جنسی و جنسیتی نامید؟

آلینا خان ۲۵ ساله یک بازیگر پاکستانی اهل لاهور است. او که در سال ۲۰۲۳ به عنوان «زن ترنس شایسته پاکستان» انتخاب شد در بخشی از مصاحبه خود با هانا الهیتامی می‌گوید:

«این قوانین فقط روی کاغذ اعمال می‌شوند. متأسفانه امروز جامعه ما هنوز هویت ترنس را نمی‌پذیرد. هیچ حقوق یا قاعده‌ای برای آنها اعمال نمی‌شود. اگر یک ترنس کشته شود، هیچ‌کس گزارش یا تحقیق نمی‌کند. وقتی کودکی به عنوان ترنس آشکارسازی می‌کند، برای خانواده شرم محسوب می‌شود و دیگر از کودک حمایت نمی‌کنند. بیشتر اوقات جوانان خانه خود را ترک می‌کنند. آنها شانس کمی برای کار یا آموزش دارند و چاره‌ای جز گدایی یا کارگری جنسی ندارند.»^{۴۸}

با وجود حمایت نسبی که دولت پاکستان در چند سال اخیر از افراد ترنس کرده است همچنان سخت‌گیری و فشارها بر دیگر گروه‌های اقلیت‌های جنسی و جنسیتی رو به افزایش است. دادگاه فدرال شریعت در دادخواست خود در مه ۲۰۲۳ اعلام کرد که رفتارهای همجنس‌خواهانه (فهی‌شاه) "غیر اخلاقی" است. و این «روابط غیر اخلاقی

⁴⁸ <https://www.amnesty.de/informieren/amnesty-journal/pakistan-sexuelle-rechte-lgbtq-trans-film-joyland-alina-khan-interview-ich-habe-dafuer-gekaempft-teil-dieser-gesellschaft-zu-sein>

از اعمال شیطان است.»^{۴۹} و بدین ترتیب رسماً به نفرت پراکنی علیه آنان اقدام و و جواز اعمال خشونت را صادر کرد.

در چهارم مه ۲۰۲۳، سازمان تنظیم مقررات موسسات آموزشی خصوصی (PEIRA) چاپ، انتشار، توزیع، و تدریس «کتاب دوره جامعه‌شناسی» را که حاوی مطالبی در مورد ازدواج همجنسگرایان بود، ممنوع کرد.

در مارس ۲۰۲۲، موسسه مدیریت بازرگانی (IBA) دولتی در کراچی، پس از انتشار پستی از دو دانشجو که در رسانه‌های اجتماعی کلیپی از یک مهمانی با مضمون و تم همجنسگرایان را در محل دانشگاه منتشر کرده بودند، یکی از آن‌ها را به مدت یکسال تعلیق و ورود دانشجوی دوم به محدوده دانشگاه و استفاده از دیگر تسهیلات دانشگاه برای بقیه سال تحصیلی را ممنوع اعلام کرد. مدیریت دانشگاه دولتی در بیانیه‌ای مطبوعاتی، هرگونه فعالیت خلاف «هنجارها و اخلاق» این مؤسسه را به شدت محکوم کرد.^{۵۰}

در سال ۲۰۲۰ مقامات پاکستان گرایندر^{۵۱}، یک اپلیکیشن دوستیابی برای مردان همجنسگرا را به دلیل انتشار «محتوای غیراخلاقی و ناشایست» مسدود کردند.^{۵۲}

⁴⁹ [<https://arynews.tv/transgender-act-2018-federal-shariat-court-pakistan/>]

⁵⁰

[<https://en.dailypakistan.com.pk/31-Mar-2022/two-students-suspended-for-arranging-lgbt-themed-party-at-iba-karachi>]

⁵¹ Grindr

⁵²

https://www.lsvd.de/media/doc/1245/ilga_world_state_sponsored_homophobia_report_global_legislation_overview_update_december_2020.pdf

بنابراین با توجه به ادغام گسترده مذهب در سیاست و دخالت قوانین شرعی در قانونگذاری، نمی توان انتظار اجرای حقوق بشر و رعایت حقوق زنان و اقلیت های جنسی و جنسیتی را داشت و متأسفانه جرم زدایی از روابط همجنسگرایان امری نیست که در آینده ای نزدیک رخ دهد.

به گزارش عفو بین الملل در ماه مه سال ۲۰۲۳ در پی شکایت منتقدان و تندرهای مسلمان از تصویب قانون حمایت از افراد ترنس، دادگاه فدرال شریعت پاکستان بخش هایی را که مربوط به هویت جنسیتی، حق تعیین هویت جنسیتی توسط خود افراد و حق ارث برای افراد ترنس را مغایر با اصول اسلامی خواند و حکم توقف بخش های مزبور را صادر کرد.^{۵۳}

رهاب ماهامور، دستیار پژوهشی عفو بین الملل، در پاسخ به حکم صادر شده در مورد نقض بخش هایی از قانون حمایت از حقوق افراد ترنس توسط دادگاه فدرال شریعت پاکستان، گفت: «این حکم ضربه ای به حقوق جامعه ترنسجندر و افراد دارای تنوع جنسیتی در پاکستان است. علاوه بر این، برخی از مشاهدات انجام شده توسط دیوان بر اساس سناریوهای احتمالی به جای شواهد تجربی بود. انکار حقوق اساسی افراد ترنس و دارای تنوع جنسیتی نباید با فرضیاتی که ریشه در تعصب، ترس و تبعیض دارند هدایت شود. هر اقدامی که توسط دولت پاکستان برای انکار حق هویت جنسیتی افراد ترنس و دارای تنوع جنسیتی انجام می شود، در تضاد با

53

[<https://www.amnesty.org/en/latest/news/2023/05/pakistan-revocation-of-rights-of-transgender-and-gender-diverse-people-must-be-stopped>]

تعهدات آنها بر اساس قوانین بین‌المللی حقوق بشر، یعنی میثاق بین‌المللی حقوق مدنی و سیاسی^{۵۴} و کنوانسیون حقوق بشر است. کنوانسیون حذف همه اشکال تبعیض علیه زنان^{۵۵} که پاکستان یکی از امضا کنندگان آن است، ایجاب می‌کند که دولت پاکستان اقدامات فوری را برای توقف لغو حمایت‌های ضروری انجام دهد، در غیر این صورت افراد ترنس و دارای تنوع جنسیتی حتی بیشتر از قبل در معرض خطر آزار، تبعیض و خشونت خواهند بود.^{۵۶}

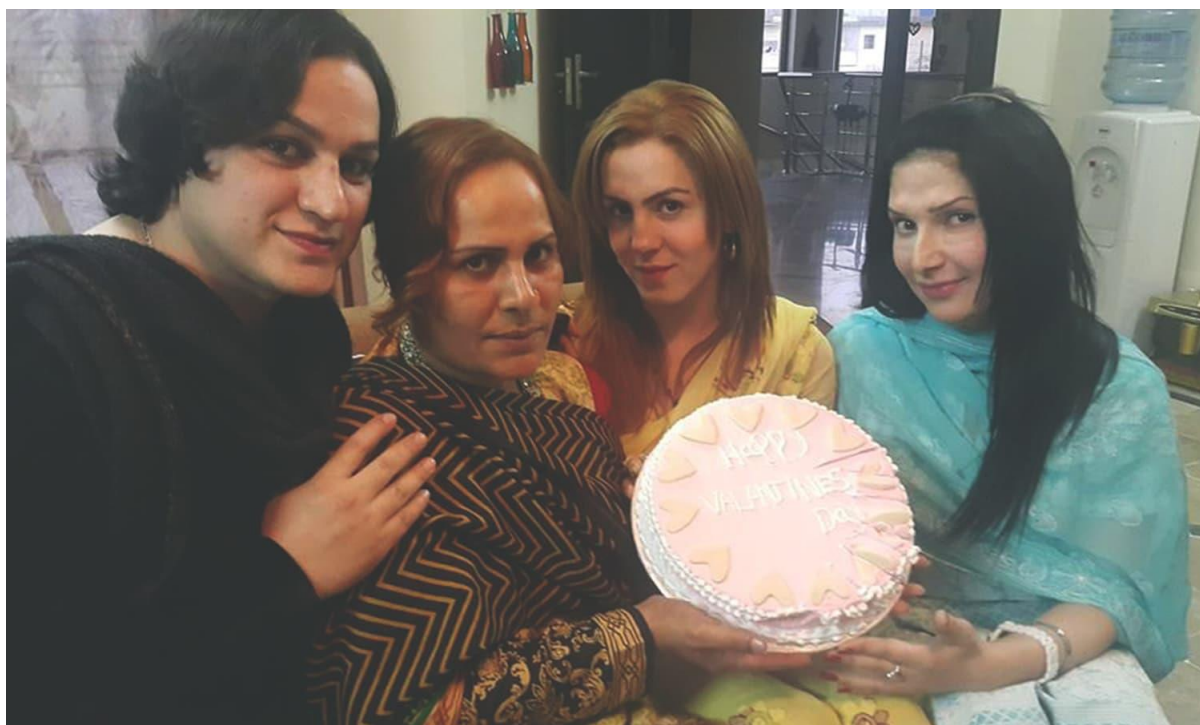

⁵⁴ ICCPR

⁵⁵ CEDAW

⁵⁶ Ibid

با حکم جدید دادگاه فدرال شریعت (بالا ترین دادگاه مذهبی کشور) این عقب گرد به پنج سال گذشته نه تنها ترنس‌های پاکستانی بلکه بسیاری از افراد ترنس کشورهای همسایه که به پاکستان مهاجرت کرده‌اند را نیز در معرض تبعیض و خشونت قرار می‌دهد. مطابق با گزارشات سال ۲۰۲۳ بسیاری از افراد ترنس افغانستانی که پس از روی کار آمدن طالبان به اجبار در کشور پاکستان سکونت گزیده‌اند در معرض پس فرستاده شدن و خشونت شدید از سمت ماموران پاکستان و مسلمانان تندرو قرار گرفتند و دولت پاکستان نیز حمایتی از این افراد نکرده است.^{۵۷}

جمع بندی

اقلیت‌های جنسی و جنسیتی در پاکستان با وجود موانع بسیار به فعالیت‌های زیرزمینی و مخفی خود و ساختن بدیل‌های تشکلیابی پرداختند. یکی از فرازهای مطالعه تاریخ این جنبش در پاکستان الهام‌گیری از جنبش اقلیت‌های جنسی و جنسیتی در هند است و یکی از مهمترین چالش‌هایش زیرزمینی بودن و غیرقابل مشاهده و غیرعلنی بودن بخش ویژه‌ای از جامعه اقلیت‌های جنسی و جنسیتی در پاکستان یعنی همجنس‌خواهان و گرایش جنسی و عاطفی همجنس‌خواهانه است. با این حال با مطالعه جنبش جنس سوم و هیجراها در پاکستان و موفقیت‌هایش در سال‌های اخیر می‌آموزیم که باید از فرصت‌های موجود بیشترین استفاده را به نفع ستم‌دیدگان، اقلیت‌ها و گروه‌های به حاشیه رانده شده جنسی و جنسیتی کرد. همچنین می‌آموزیم که فعالیت‌های مدنی باید در راستای تقویت صداهای خاموشی صورت بگیرند که بدون حمایت‌های بین‌المللی برای بلند شدن ناچار به دادن هزینه‌های چند برابر هستند. تاریخ اقلیت‌های جنسی و جنسیتی در پاکستان به عنوان یکی از کشورهای منطقه و همسایه برای ما بسیار مهم است و امیدواریم به ویژه برای جامعه ترنس در ایران الهام‌بخش باشد.

برخی منابع مورد استفاده

مقاله‌ی رویترز در مورد وضعیت ترنسجندرهای پاکستان در فضای انتخاباتی:

<https://www.reuters.com/article/us-pakistan-lgbt-transgender/pakistans-transgender-community-says-faced-pushback-at-general-election-idUSKBNIKG2OT>

مقاله‌ی قنطره با عنوان «حقوق یک اقلیت»:

<https://de.qantara.de/inhalt/transgender-in-pakistan-menschenrechte-einer-minderheit>

گزارش رادیو «اروپای آزاد» از تظاهراتها در پاکستان علیه خشونت و قتل ترنسجندرها:

<https://www.rferl.org/a/transgender-protest-pakistan/29443925.html>

شش‌رنگ در شبکه‌های اجتماعی:

📷 [instagram.com/6rangiran](https://www.instagram.com/6rangiran)

🐦 twitter.com/6rangiran

📠 [telegram.me/Iran6Rang](https://t.me/Iran6Rang)

📘 [facebook.com/6rang.Iran](https://www.facebook.com/6rang.Iran)

📺 [youtube.com/user/6rangIran](https://www.youtube.com/user/6rangIran)

✉ info@6rang.org

🌐 www.6rang.org

شش رنگ
6RANG

شش‌رنگ (شبکه لزیب‌ها و ترنس‌چندرهای ایرانی)

www.6rang.org